

– забезпечення максимальної прозорості сфери управління державним боргом.

5. Заходи щодо ефективного формування, використання і управління фінансовими ресурсами суб'єктів господарювання, оптимізація структури активів підприємств; ресурсне збалансування процесу формування і відновлення основних фондів; збільшення величини і частки власних коштів в обороті; перехід на ефективні методи ціноутворення тощо.

Таким чином, впровадження ефективних заходів регіональної фінансової політики сприятиме стабілізації та економічному зростанню регіонів.

Джерела та література

1. Антонюк О.А. Прогнозування стану фінансового ринку на основі експертних оцінок // Фінанси України. – 1998. – № 8. – С. 123 – 127.
2. Барановський О.І. Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізми забезпечення): Монографія. – К.: КНТЕУ, 2004. – 759 с.
3. Банківська енциклопедія / Савлук М.І., Поддєрьогін А.М., Пересада А.А., Олекієнко Н.Д., Лазапєнко І.Н. / Під ред. А.М. Мороза. – К.: ЕЛЬТОН 1993. – 330

Митченков Д.В.

ЕФЕКТИВНІСТЬ НОРМУВАННЯ ПРАЦІ В ХАРЧОВІЙ ТА ПЕРЕРОБНІЙ ПРОМИСЛОВОСТІ

Постановка проблеми. Харчова промисловість України є високо розвинутою областю народногосподарського комплексу. Економічна роль харчової промисловості в розвитку продуктивних сил визначається, перш за все, тим, що вона забезпечує населення продовольством, а сировиною – промислове виробництво.

Відповідно до КЗОТ (розділ VI) і вказаними рекомендаціями норми праці – норми виробітку, обслуговування, часу, чисельності – встановлюються для працівників відповідно досягнутому рівню техніки, технології, організації виробництва і праці. Норми праці підлягають обов'язковій заміні новими по мірі проведення атестації і раціоналізації робочих місць, впровадження нової техніки, технологій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ефективність нормування праці розглядали багато авторів, серед них Вітвіцький В.В., Шкурін Г.Т., Глонь П.Н. [1], Роїна О.М. [3], Стеченко Д.М. [5].

Постановка завдання. Розробку і впровадження заходів щодо наукової організації праці необхідно проводити постійно, планомірно на основі широко організованого вивчення організації праці і аналізу техніко-економічних показників кожного робочого місця і вивчення організації трудових процесів. Ця робота повинна стати невід'ємною функцією управління підприємства.

Викладення основного матеріалу досліджень. Ринкові перетворення в економіці України вимагають прискореного переходу від витратної до енергозберігаючої економіки. Проте ці проблеми поки що не розв'язуються. Крім розробки ресурсозберігаючих технологій, потрібне економічний підйом, який би змушував виробників впроваджувати дані технології. Одним з таких напрямів є введення до системи оцінки господарської діяльності підприємств, областей, видів економічної діяльності та економіки в цілому показника продуктивності виробництва, який застосовується в країнах з ринковою економікою як на мікро-, так і на макрорівнях.

Ефективність діяльності підприємств і організацій значною мірою залежить від рівня організації праці та продуктивності виробництва.

Науковою вважається така організація праці, яка ґрунтується на досягненнях науки і передовому досвіді, систематично впроваджуваних у виробництво, дозволяє щонайкраще всього з'єднати техніку і людей у єдиному виробничому процесі, забезпечує найбільш ефективне використання матеріальних і трудових ресурсів, безупинне підвищення продуктивності праці, сприяє збереженню здоров'я людини.

Тільки при одночасному проведенні роботи в зазначених напрямках можна найповніше використовувати досягнення науки і передовий досвід, задіяти резерви зростання продуктивності, одержати найбільшу економію.

Необхідність розробки методики визначення економічної ефективності досліджень продуктивності виробництва зумовлена тим, що на підприємствах відбувається безупинний процес удосконалення організації праці як важливої умови підвищення продуктивності живої праці і ефективності виробництва. За таких умов потрібно оцінити вплив кожного з показників ефективності на загальні результати роботи підприємств.

Наукова організація роботи передбачає розробку і здійснення заходів, спрямованих на розширення сфери нормування, підвищення якості норм, впровадження ефективних форм матеріального заохочення, зацікавлення працівників у поліпшенні як індивідуальних, так і колективних результатів роботи.

Для правильного вирішення питань поділу і кооперації праці, організації і обслуговування робочих місць, відбору передових методів праці, матеріального стимулювання велике значення має встановлення норм затрат роботи.

Удосконалення нормування й оплати праці передбачає комплекс заходів, до основних з яких належать:

- розширення сфери нормування праці шляхом розробки і впровадження норм праці для робітників;
- підвищення якості діючих норм в результаті впровадження науково обґрунтованих норм;
- приведення тарифних розрядів робіт і працівників відповідно до довідників кваліфікаційних характери-

ЕФЕКТИВНІСТЬ НОРМУВАННЯ ПРАЦІ В ХАРЧОВІЙ ТА ПЕРЕРОБНІЙ ПРОМИСЛОВОСТІ

стик професій (ДКХП);

- застосування прогресивних систем оплати праці і матеріального стимулювання.

Одна з головних цілей системи НОП полягає в планомірному забезпеченні використання науково-технічних, виробничих і соціально-економічних можливостей підприємств для досягнення високих темпів зростання продуктивності праці з метою підвищення ефективності виробництва. Ефективність виробництва значною мірою досягається завдяки оперативній розробці науково – обґрунтованих норм праці на всі трудові процеси, повсюдному їх застосуванню і виконанню на виробництві, а також перегляду у зв'язку із зміною умов виробництва.

Показники економічної ефективності:

1. До основних загальних показників економічної ефективності наукових розробок, що визначають доцільність їх впровадження, належать:

- підвищення продуктивності праці;
- річний економічний ефект (економія приведених витрат).

Поряд з ними використовуються й інші часткові показники:

- зниження трудомісткості продукції;
- відносне скорочення чисельності працівників;
- приріст обсягів виробництва;
- економія робочого часу;
- економія по елементах собівартості продукції;
- приріст доходу (прибутку) на гривню витрат;
- строк окупності одноразових витрат.

2. Приріст продуктивності праці (П) у відсотках визначають за показниками:

- виробництва продукції на одного працівника;
- скорочення чисельності працівників;
- зниження трудомісткості продукції;
- збільшення тривалості фази сталої працездатності.

Приріст продуктивності праці в результаті скорочення чисельності працівників розраховують за формулою:

$$П = \frac{E_{ч} \times 100}{Ч_{сп} - E_{ч}}, \quad (1)$$

де $E_{ч}$ – відносне скорочення (вивільнення) чисельності працюючих після впровадження окремих заходів, чол.; $Ч_{сп}$ – розрахункова середньооблікова чисельність працюючих по дільниці цеху, підприємству, обчислена на обсяг виробництва планованого періоду по виробітку базисного періоду, чол.

2. Річний економічний ефект – економію приведених витрат у гривнях (E_p) розраховують за формулою:

$$E_p = (C_1 - C_2) \times B_2 - K_n \times \text{Вод}, \quad (2)$$

де C_1 і C_2 – собівартість одиниці продукції (робіт) до і після впровадження заходу (поточні витрати), грн; B_2 – річний обсяг продукції (робіт) після впровадження заходу в натуральному виразі, т, м³, м і т.д.; K_n – нормативний коефіцієнт порівняльної економічної ефективності (величина, зворотна нормативному строку окупності – T_n); $B_{од}$ – одноразові витрати, пов'язані з розробкою і впровадженням заходу, грн.

Висновки. Норми трудових витрат потрібні для організації праці не тільки робітників-відрядників, а і працівників, фахівців, що служать. Визначають їх для кожної категорії працюючих. Норми праці є складовим елементом організації заробітної плати, оскільки виконання норм є умовою отримання заробітку, відповідного тарифу або окладу, встановленого для даного працівника.

Норми праці на підприємстві можуть використовуватися для визначення трудомісткості окремих видів продукції і відповідних витрат роботи для виконання виробничої програми. Отже, нормування праці є засобом визначення як міри роботи для виконання тієї або іншої конкретної роботи, так і міри винагороди за роботу залежно від її кількості і якості.

В умовах розвитку ринкових відносин, поглиблення економічної самостійності підприємств, нормування праці має велике значення як засіб скорочення витрат живої праці, зниження собівартості продукції, підвищення продуктивності роботи і т.п.

Подальше удосконалення нормування праці передбачає:

- максимальний обхват нормами робіт по обслуговуванню виробництва і управління ним;
- широке впровадження технічно – обґрунтованих норм, тобто розробка норм виробітку, часу, обслуговування з урахуванням можливостей сучасної техніки і технології виробництва, передових методів роботи і т.п.;
- підвищення не тільки технічної, а і економічної і фізіологічної обґрунтованості норм. Якщо технічне обґрунтування полягає у виявленні виробничих можливостей робочих місць, то економічне – у виборі доцільного варіанту виконання роботи, а фізіологічне – у виборі раціональних форм розподілу і кооперації роботи, визначенні правильного чергування робочого вантаження і відпочинку і т.п.;
- поліпшення якості нормування на основі науково-технічних рекомендацій;
- широке застосування методів прямого нормування, яке дає можливість визначати трудомісткість робіт і нормованих задач, встановлювати оптимальне завантаження працівників, ширше використовувати про-

- гресивні форми матеріального стимулювання;
- формування єдиної системи нормування роботи, в основі якої повинні бути норми і нормативи, які охоплюють весь комплекс технологічних процесів;
- створення автоматизованих робочих місць для нормувальників;
- комп'ютеризація проектування технологічної і організаційної документації, а також норм витрат часу;
- підвищення кваліфікаційного рівня нормувальників.

Мета нормування роботи в нових умовах господарювання полягає в тому, щоб на основі зростання технічної озброєності і удосконалення організації виробництва і роботи, поліпшення її умов скоротити витрати на випуск продукції, підвищити продуктивність, що, у свою чергу, надаватиме сприяння розширенню виробництва і зростанню реальних доходів працівників.

Джерела та література

1. Вітвіцький В.В., Шкурін Г.Т., Глонь П.Н. Методика визначення економічної ефективності наукових досліджень з продуктивності виробництва в АПК. – К.: НДІ "Украгпромпродуктивність"
2. Методичні положення досліджень витрат праці у виноробному виробництві. – К.: НДІ "Украгпромпродуктивність", 2004. – 160с.
3. Роїна О.М. Трудові правовідносини: Практичний посібник. – К.: КНТ, 2005. – 348с.
4. Соціально-трудові відносини в умовах реформування агропромислового комплексу: Запитання і відповіді. За ред. канд. екон. наук Ю.Я. Лузана, В.В. Вітвіцького. – К.: НДІ "Украгпромпродуктивність", 2003. – 746с.
5. Стеченко Д.М. Розміщення продуктивних сил і регіоналістика. – К.: Вікар, 2002. – 374с.

Ковальова Г.І.

АНАЛІЗ ЗВІТНИХ ТА РОЗРАХУНКОВИХ МАТЕРІАЛІВ З НОРМУВАННЯ ПРАЦІ У РОСЛИННИЦТВІ

Вступ. На сьогодні сільськогосподарське виробництво України характеризується складною економічною та соціальною ситуацією. Незважаючи на здійснення комплексу важливих організаційно-економічних і правових заходів з проведення реформ, галузь тривалий час перебуває у критичному стані.

На сьогодні ефективність аграрного секта економіки в країні залишається низькою. Виробництво сільськогосподарської продукції як основний показник ефективності галузі в цілому за період проведення реформаційних перетворень зменшилось більш ніж у 1,5 рази.

Постановка задачі. Розглянуто сучасний стан нормування праці та напрями підвищення її продуктивності в рослинництві.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Ефективність нормування праці розглядали багато авторів, серед них В.В. Вітвіцький [1,2], Ю.Ф. Мельник, Б.К. Супіханов, Ю.Я.Лузан. [3], М.М. Караман та П.М. Майданевич [4].

Результати. Нормування – це процес встановлення оптимального співвідношення витрат живої та уречевленої праці та капіталу з метою виявлення резервів підвищення його продуктивності, а норма – суспільно необхідні витрати праці на виробництво певного обсягу роботи або виду продукції, які стимулюють зростання продуктивності праці та заробітної платні при випереджаючих темпах зростання першої.

Враховуючи багатогалузевий характер сільськогосподарського виробництва, при організації виробничих процесів застосовують всі законодавчо встановлені норми праці: норми виробітку, часу та обслуговування, нормативи чисельності відповідно до досягнутого рівня техніки, технології та організації виробництва.

З метою поліпшення організації праці, як важливої складової підвищення ефективності виробництва, посилення соціальної захищеності працівників, забезпечення продуктивної зайнятості, обґрунтованих розмірів заробітної плати працюючих і надання істотної допомоги підприємствам на основі поліпшення науково-методичного нормативного забезпечення, фахівцями зональної та регіональних науково-дослідних центрів проводяться щорічно дослідження та аналіз звітних та розрахункових матеріалів з нормування праці. В 2008 році об'єктами дослідження стали 10 сільськогосподарських підприємств південного регіону: ДП „ДГ „Чорноморське”, СВК „Ювілейний” Сакського району АР Крим, ТОВ „Прогрес” та Розівська дослідна станція інституту зернового господарства Української академії аграрних наук Розівського району Запорізької області, СВК ім.Кутузова та ТОВ ім.Мічуріна Білгород-Дністровського району Одеської області, ДП „Племрепродуктор „Степове” та ДПСП „Сонячне” Миколаївського району Миколаївської області, СК „Радянська земля” та СТОВ „Дніпро” Білозерського району Херсонської області свідчать, що на багатьох з них роль норми як організуючої сили по підвищенню продуктивності праці знизилась. До основних причин незадовільного стану нормування праці належать: складний фінансовий стан більшості сільськогосподарських підприємств, значна зношеність машин та устаткування, недостатня увага керівників підприємств до нормування праці, скорочення або відсутність працівників з організації нормування і оплати праці, послаблення уваги до складання календарних планів перегляду норм та до нормування праці, недостатня забезпеченість міжгалузевими та галузевими нормами та нормативами продуктивності.

Аналіз стану забезпеченості нормативною літературою засвідчив, що її рівень становить 77,7 %, у тому числі на: механізовані польові роботи – 77,8 %, тракторно-транспортні роботи – 87%, стаціонарні роботи –